

11097677

# A U É



SUPLEMENT SETMANAU DETH DIARI AVUI. DISSABTE, 5 DE JUNH DE 1999

## Era Corsa Populara d'Aran arrenh eth sòn recòrd de participacion damb 238 inscrits

*Eth rus Alexander Antropov guanhe era pròva de 21 quilomètres, damb gessuda en Vielha e arribada en Les*

**III** Eth rus Alexander Antropov deth club Parlongwy se proclamaue dimenge ganhador dera XII edicion dera Corsa Populara d'Aran que

cada an se cor entre Vielha e Les. Antropov recorrec es 21 quilomètres en 1 ora e 2 minutes en tot anar tota era estona entestant era corsa. Era

prumèra plaça des fèmines siguec entara corredora deth club Domingo Catalan, Marcela Sánchez, qu'emprèc 1 ora, 21 minutes e 12 segons. D'a-

questa edicion cau destacar er increment important de participaires en tot arribar a arrenher es 238, lèu 80 atletes mès qu'est'an passat.



Era gessuda des 238 participaires se dèc, un an mès, ara nautada deth Palai de Gèu

SILVIA PUERTOLAS

### Se met en marcha eth casau deth retirat plaçat en Arties

**V** A compdar d'ara es vesins deth Naut Aran ja dispòsen deth sòn prumèr casau deth retirat, bastit en Arties, que se hè en aguest tèrme municipau.

Ua ueitantia de personas pòiran hèr us d'aguestes installacions en tot curbir atau eth besonh des nau pòbles que conformen eth Naut Aran. Segontes auançaue er alcalde Victor León, en acte d'inauguracion des installacions hèt era passada setmana, "eth pròpleu que se bastirà serà en Salardú". Es installacions an auut un còst aproximat de nau milions de pessetes.

### MIRALHEM-MOS

**VIII** Ja non demore enes façades es tres colors -blanc, blu e vermèlh- qu'indicauen qu'aquí i auie plaçada ua barberia.

Aué, parlam d'un mestier qu'a patit fòrça des qu'inventèren es maishines electriques d'afaitar e es gilettes. Maugrat qu'aué non vedem mostachos coma es deth magnific Dalí, deuie d'èster tot un art podè-les trabalhar.

VÒTA

# CONVERGÈNCIA DEMOCRÀTICA ARANESA

## Garantia de Bona Gestion



## ELECCIONS 99

## Eth pòrta per pòrta centre era activitat des politics en aguesta setmana de campanha

Redaccion  
VIELHA

## UPA

**Fernández Diaz da supòrt ara candidatura d'UPA**

SILVIA PUÉRTOLAS

Aguesta setmana era activitat electorau des principaus lidèrs d'Union Populara Aranesa (UPA) se centra en actes deth pòrta per pòrta. En Vielha, eth deluns, er alcaldable ar ajuntament, Jusèp Calbetó e eth segon de lista, Javier Cardona amassa damb d'alti representants dera coalicion començauen era setmana en tot passejà-se pes carrèrs deth caplòc aranés en companhia deth president deth PP en Catalonha, Alberto Fernández Diaz e de Josep Ma. Fabregat, deputat deth PP en Parlament, que vengueren entà balhar supòrt ara candidatura.

Fernández Diaz, pendent era sua estada, rebrebaue er acòrd artenhut entre es populars e es democristians entà formar era coalicion en tot dèder que "hège falta ua formacion centrada ena Val d'Aran entà defèner damb eficàcia es interèssi des aranesi des dera moderacion". Fernández Diaz hige: "amassa podem hèr mès causes que non pas per separat entà defèner es interèssi dera Val d'Aran damb mès fòrça tant ena Generalitat coma dauant deth govèrn centrau en ahèrs coma eth tunèl o era varianta".

Es actes previst entad aguesta darrèra setmana passen per dièrsi mitins enes pòbles aranesi. Eth primèr se harà deman dimenge, tàs 20.30 ores en cine de Vielha, damb era preséncia deth President deth Comitè de Mieï Ambient en Congrès des Deputats, Ignasi Llorens. Dimèrcles dia 9 ei previst que se hèsque en ajuntament de Les, tàs 22 ores. Tanben tàs 22 ores, UPA harà es mitins dijaus dia 10 en cine de Bossòst e diuèndres 11, en cine de Vielha.

## CDA

**Er eurodiputat C. Gasòliba damb es convergents d'Aran**

SILVIA PUÉRTOLAS

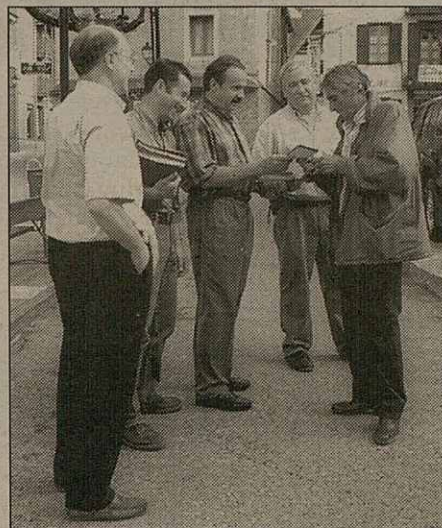
Ua auta des formacions politiquas qu'aprofitaue aguesta prumèra setmana de campanha electorau ère Convergència Democratica Aranesa. Er actuau sindic d'Aran, Carlos Barrera e er alcaldable tar ajuntament de Vielha, Pau Pardices, atau coma d'alti representants deth partit en Aran recebièn dimars ena sedença d'aguesta formacion politica ar eurodiputat, Carles Gasòliba, vengut entà Aran tà balhar supòrt as candidats de CDA tàs pròplèus eleccions deth 13 de junh.

Aguest dia era activitat politica la centrèren en Vielha en ua passejada des candidats e eurodiputat pes carrèrs deth caplòc aranés. Ena sua visita Gasòliba destacaue coma principau propòsta dera Val d'Aran envèrs Euròpa: "un increment dera dimensio politica entath ben des ciutadans a nivèu dera Union Europèa entà que Catalunya arténhe ua veu pròpia laguens deth Parlament europèu, ua question extensibla tanben ara Val d'Aran".

Gasòliba destacaue projectes puntuaus, relacionats dirèctament damb eth parçan, de cooperacion transfronterera, de desenvolupament e melhora en torisme ath delà deth reconeishement dera lengua aranesa a nivèu europèu.

Eth calendari electorau de CDA entad aguesta setmana que ven passarà per mitins electoraus en gran part des pòbles aranesi. Deman dimenge n'ei previst un en Arròs tàs 19.30 ores ena sala der ajuntament. En Vielha se harà eth dijaus 10, tàs 22.00 ores en cine, en tot qu'en Bossòst serà diuèndres dia 11 tàs 22 ores tanben en cine.

## PSC-UA-GA

**Maragall visitarà Vielha eth pròplèu deluns e dimars**

SILVIA PUÉRTOLAS

Era formacion politica PSC-Progrés Municipal-Unitat d'Aran-Gent d'Aran aproveitaue aguesta setmana entà recórrer dièrsi pòbles dera Val d'Aran entà presentar eth sòn programa.

En terçon de Castièro centrauen era campanha en dar a conèisher as vesins des pòbles, per mieï de charrades, eth convèni de transferéncies tà dotar as madeishi de recorsi pròpis tà podè-se gestionar autonòdament. Ath delà, aguesta formacion tanben encetaue aguesta setmana eth pòrta per pòrta entà explicar es sues propòstes de partit entas municipis e Conselh Generau.

PSC-UA-GA a deishat entara setmana que ven eth sòn acte centrau de campanha, ja qu'ei prevista era visita deth candidat ara presidéncia dera Generalitat, Pasqual Maragall, acompanhat peth candidat ara Direccion Generau d'Aragon, Marcelino Iglesias, que vieràn entà balhar supòrt as candidats socialistes ena Val d'Aran. Era visita de Maragall ei prevista entath deluns dia 7, damb un sopar dubèrt e dimars dia 8 damb ua passejada per Vielha damb eth candidat ara alcaldia deth caplòc aranés, Joan Riu e un vòl en elicotèr per tot Aran.

Ath delà, aguesta formacion a previst eth mitin de finau de campanha ena sala polivalenta de Vielha eth pròplèu diuèndres 11 tàs 21.30 ores. Aquiu i seràn present totis es candidats dera formacion PSC-Progrés Municipal-Unitat d'Aran-Gent d'Aran qu'òbten tant as dièrsi ajuntaments aranesi coma ath Conselh Generau.

## A.E.A.A

**Eth parlamentari Jordi Casas recor eth mercat**

SILVIA PUÉRTOLAS

Eth portantveu d'Unió Democràtica de Catalunya en Parlament, Jordi Casas, amassa damb era alcaldable ar ajuntament de Vielha-Mijaran pera formacion Agropacion d'Electors Amassadi per Aran, Amparo Serrano e d'alti candidats deth grop tàs pròplèus eleccions deth 13 de junh, aproveitaue eth maitin deth dijaus entà hèr ua passejada peth mercat deth caplòc aranés e dar a conèisher atau eth sòn programa as vesins d'aguest municipi.

Casas, que se desplaçaue tà Aran tà dar supòrt ara candidatura de Serrano, explicaue qu'es propòstes d'Unió Democràtica de Catalunya en cas dera Val d'Aran se centrarien, en Vielha per exemple, "ena redaccion d'un plan generau d'urbanisme, dat qu'encara se trabalhe damb normes subsidiàries, que vage coordinat damb eth plan estrategic dera Val d'Aran".

Jordi Casas tanben auançaue es intencions des de UDC, representat en parçan pera Agropacion d'Electors, d'incidir en questions d'infrastructures coma poirie èster eth tunèl o era carretèra comarcau qu'amie tà Baquèira. En aguest aspècte eth portantveu d'UDC explicaue que: "eth bastiment deth tunèl s'a de hèr de forma unitària, non ei un ahèr a tractar un partit de forma isolada dat que s'a de besonh consens".

Entà deman dimenge se demore era arribada deth President deth comité de Govèrn d'UDC, J. A. Duran i Lleida entà presidir un sopar-miting. Deluns, Duran recorrerà es carrèrs de Vielha. Eth mitin finau de campanha dera Agropacion serà eth diuèndres 11, tàs 22 ores ena discotèca Copity.

JAUME VILALTA  
President  
CRISTINA COLL HUIX  
Directora generalVICENT SANCHIS  
Director  
LLUÍS MARTÍNEZ  
Subdirector  
Redacció:  
SILVIA PUÉRTOLASProducció tècnica:  
JORDI PELÁEZ  
Publicitat:  
ALBERT BORRÁSCentraleta Tel.: 93-316 39 00 - Fax: 93-316 39 36  
Publicitat Tel.: 93-316 39 23 - Fax: 93-316 39 25  
Subscriptors Tel.: 93-316 39 44 - Fax: 93-316 39 15  
Distribució Tel.: 93-316 39 16 - Fax: 93-316 39 15Telèfons a la Vall d'Aran  
Redacció . 609 50 92 02

Consell de Cent, 425 - 08009 Barcelona

DI: B20.249-1976  
DIFUSIÓ CONTROLADA PER LOJD

# Eth rus Alexander Antropov guanhador dera XII edicion dera Corsa Populara d'Aran

## Era pròva, damb 21 quilomètres de recorrut, artenh recòrd de participacion damb un totau de dus cents trenta ueit incrits

Silvia Puértolas  
VIELHA-LES

**E**r rus Alexander Antropov deth club Parlongwy se proclamaue, aguest dimenge, guanhador absolut dera edicion nombre dotze dera Corsa Populara d'Aran.

Antropov, que se metec ath capdauant des de que se dèc era gessuda en Vielha enquina sua arribada en Les, en tot recòrrer un totau de vint-e-un quilomètres practicamente en solitari e damb ues temperarutes fôrça nautes, emprèc ua ora e dues minutes en curbir eth tram en tot batir eth recòrd dera pròva.

Es prumèri lòcs dera corsa sigueren dominats per corredors estrangers. Ei atau qu'era segona plaça dera generau l'artenhie Carlos Acevedo de nacionalitat portuguesa en tot representar ath club CAVA damb un temps d'1 ora 5 minutes e 11 segons. Dus argelians, Magig Balkis e Ali Belkacem der Olimpique de Marseille e der At. Toulouse entrauen tresau e quatau respectivament.

Eth prumèr espanhòu classificat siguec eth corredor der At Monzon, José A. Delafuente

en tot arribar 6 minutes e 18 segons mès tard qu'Alexander Antropov.

### Es femines

Ena categoria femenina era prumèra atleta en crotzar era linha de meta siguec Marcela Sánchez deth club Domingo Catalan que repetie atau trionf respècte dera passada edicion. Era corredora tardèc 1 ora, 21 minutes e 12 segons en curbir es vint-e-un quilomètres. Darrèr d'era entrauen Carmen Millan deth club Balaguer e Muriel Bertran der At. St. Gaudens.

### Per categories

Per çò que tanh a categories, es prumèri juvenils en entrar en linha de mèta sigueren Hector Cardet des òmes e Maria Puyol des hemnes, toti dus der ARC Les.

Des seniors, eth prumèr lòc siguec entà Carlos Pedarrós deth CAEI e Lidia Vergnet der APP Auch des femines. Enes tres categories de veterans es prumèri lòcs les artenheren; en veteran 1, Ivan Mony (Triatlon Carmaux) e Sylvane Carмениu (US Lourdes). En veterans 2, Luis Cabello coma inde-

pendent e Maithe Rui der APP Auch sigueren es guanhadors. Era categoria veterans 3 siguec dominada, enes prumères places, per corredors francesi damb Marcel Marcheti en òmes e Jacqueline Gongasian de hemnes representant ath club Spyridon.

Ena classificacion per equips eth prumèr siguec eth CAVA Andorra des òmes e eth Spyridon Club Occitània des femines. Tanben cau destacar er equip que presentèc mès participacion, era Companhia de Esquiadores y Escaladores de Vielha damb un totau de trenta corredors.

Es dus prumèri aranesi en crotzar era linha de mèta, tant des òmes coma des hemnes, sigueren Carlos Pedarrós deth Club CAEI damb un temps de 1 ora, 16 minutes e 17 segons, des gojates era juvenil Maria Pujol siguec era prumèra en tot emplegar 1 ora 43 minutes e 48 segons en completar eth recorrut.

Enguan era corsa artenhie eth sòn recòrd de participacion, damb un totau de dus cents trenta ueit incrits, en tot superar en lèu ueitanta era participacion d'est'an passat. Aguesta maraton auie representants d'un totau de ueit nacionalitats; País de Galles, Rússia, França, Portugau, Andorra, Argèlia, Itàlia e Espanha.

### Minimaraton infantil

Parallèlamente ad aguesta pròva de 21 quilomètres se'n disputaue ua auta corresponenta ara VI edicion dera minimaraton infantil.

Damb un increment de participaires respècte a ues autes edicions es prumèri lòcs per categories les artenhien, José Ramon Rodriguez des pollets, Ruben Sánchez e Sofia Sirat en pre-benjamins. Enes benjamins es prumèri classificats sigueren Aymar Navarro e Alexandra Benavides. Ja enes categories d'edat mès auançada, es prumèri alevins classificadi sigueren Raul Puga e Marta



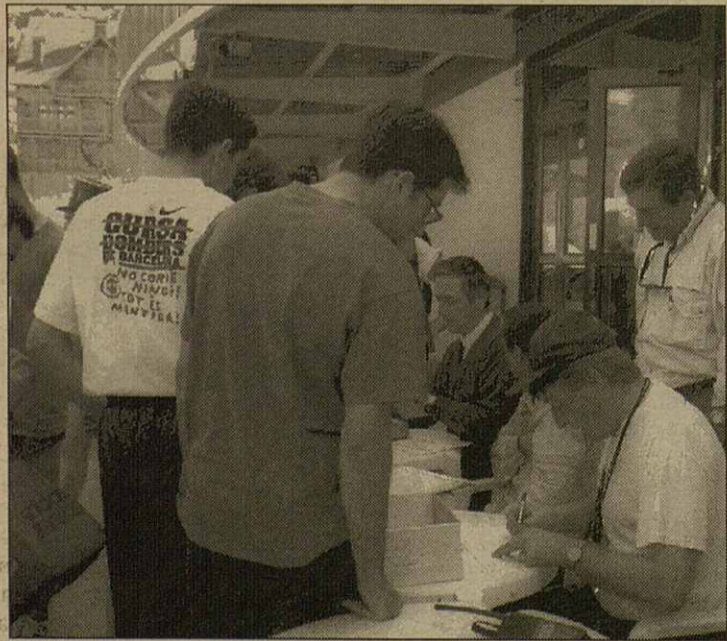
Alexander Antropov, guanhador dera XII edicion

Torres. Ruben Caseny e Nelly Tichadou artenheren era prumèra plaça des infantils.

Per çò que hè as cadets, Yamal Chel e Elodie Tichadou sigueren es guanhadors.



C. Pedarrós e M. Puyol prumèri aranesi en arribar



Era pròva artenhie es 238 incrits

**CATALUNYA**  
**RÀDIO**



**CATALUNYA**  
**MÚSICA**

NAUT ARAN  
98.4

BAISH ARAN  
98.0

NAUT ARAN\*  
98.4

BAISH ARAN\*  
98.0

NAUT ARAN  
98.4

BAISH ARAN  
98.0

AGUESTA SETMANA EN MEDDIA ARANÉS ENTREVISTES A TOTI  
ES CANDIDATS ATH CONSELH GENERAU

**La Setmana**

B. p. 86 — 64230 LESCAR

Telefòne : 05 59 68 66 79

Telecopia : 05 59 68 67 17

Setmanèr occitan d'informacions publicat per la  
S. C. O. P. — S. A. R. L. VISTEDIT

Las Campanhas 64150 SEUVALADA

Director de la publicacion : David Grosclaude

# Es joeni aranesi poirà trigar entre diuèrses activitats tà aucupar en ostiu es sues estones de léser

Redaccion  
VIELHA

**E**ra Oficina de Joenessa deth Conselh Generau d'Aran ja a metut a disposicion des usatgèrs informacion sus diuèrses activitats que se haràn aguest ostiu ena Val d'Aran.

Entre aguestes activitats subergessen dus camps de trabalh. Eth primèr, a desvolopar enes Mines de Liat, servirà tara recuperacion, cataiment e investigacion d'aguestes antiques mines. En aguest camp de trabalh, qu'ei previst que comence eth pròplèu 29 de junh enquiath 10 de junhsèga, se harà un estudi e ua classificacion des materials trapats sus era direccion tecnica d'arqueològs especialistes. Era organizacion d'aguest camp de trabalh cor a cargue d'Escòltes Catalans.

Es edats mercades entà poder inscriuè-se son entre 15 e 18 ans damb un nombre limitat de places e un prètz d'inscripcion de 27.600 pessetes.

Per çò que tanh ath dusau camp de trabalh se n'a premanit un dedicat ara fotografia. Aguest, qu'anarà adreçat sus tot as que s'inicien en aguest mon -atau se li a dat eth nòm "Comença ena fotografia", servirà tara realizacion d'activitats de fotografia, aprentisatge de tecnicas de laboratori e de foncionament

dera camèra fotografica; un camp de trabalh que se combinarà damb activitats de diversion.

Aguesta activitat s'a previst entath pròplèu mes de junhsèga (der 11 ath 22), tanben damb places limitades e tà edats comprenudes entre es 15 e 18 ans damb un prètz d'inscripcion de 29.500 pessetes.

Es inscripcions ad aguesti

dus camps de trabalh se poirà tramitar ena madeisha Oficina de Joenessa damb ua setmana d'auança ar inici des madeishi.

## Cors mieiambientau

Ua auta des activitats previstes passe per impartiment d'un cors d'educacion mieiambientau. Jos eth nòm "Eth miei naturau ena Val d'Aran", er objècte deth

madeish ei formar un grop de joeni en coneishment des elements deth miei físic deth parçan e des ecosistèms pirencs en generau atau coma eth tipe de gestion des recorsi naturaus caracteristics dera zòna. Un viatge aquerits es coneishments de tot çò relacionat damb eth cors, aguesti joeni poirà aplicà-les en tot hèr de guides de montanha. Eth cors mieiambientau tan-

ben aurà un nombre de places limitat (15 personas). Es personas interessades pòden adreça-se ara madeisha Oficina de Joenessa deth Conselh Generau d'Aran tà sollicità-ne informacion.

## Basket

Eth pròplèu 2 de junhsèga començarà en Salardú un campus de basket adreçat as joeni d'edats comprenudes entre es 6 e es 18 ans.

Parallèlament ar ensenhament de tot çò relacionat damb aguest espòrt tanben se haràn corsos de natacion, patinatge sus gèu e varietat d'excursions entre ues autes nauetats incorporades en campus d'enguan.

Entàs que se i volguen inscriuè ac poirà hèr a trauers de tres modalitats; era pension complèta mès eth corset costarà 46.000 pessetes, era mieja pension e eth corset aurà un prètz d'inscripcion de 20.000 pessetes e es que volguen hèr sonque eth corset auràn de pagar 8.000 pessetes.

Es inscripcions se poirà hèr ven ena Oficina de Joenessa deth Conselh e ena aubèrja Era Garona. Tanben se balharà informacion en Ajuntament deth Naut Aran des d'a on s'organise.

## D'autes

Entar ostiu se premanissen tanben d'autes activitats coma un casau d'ostiu en collègi public Garona, teatre, talhèrs, ua rota des capèles damb joeni, ua estada d'anglés ena aubèrja Era Garona ath delà de dues gessudes de colònies, ua entara Vall Fosca organizada pera associacion ARAN-THAL e ua dusau tath El Pinar premanida per A.P.A C.E.I.P. Garona. Tota era informacion sus aguestes activitats se pòt trapar ena Oficina de Joenessa.



Un des camps de trabalh se harà enes Mines de Liat

SILVIA PUERTOLAS

## telefons d'interès generau

973 64 18 01	 Conselh Generau d'Aran	Çò de Saforcada (25530 Vielha)	973 64 57 26 973 64 16 12 973 64 01 10 973 64 82 07 973 64 73 03 973 64 44 55 973 64 09 79	 Infor. torisme Salardú Infor. torisme Arties Infor. torisme Vielha Infor. torisme Bossòst Infor. torisme Les Infor. Baquèira Boret Gen. Iniciatives Turistiques	Balmes, 2 (25598 Salardú) Pl. Urtau, 26 (25599 Arties) Sarriulera, 5 (25530 Vielha) Eduardo Aunós, s/n (25550 Bossòst) Pl. der Ajuntament, s/n (25540 Les) Nucleu Baquèira, s/n (25598 Baquèira) Avda. Castièro, 15 (25530 Vielha)
973 64 18 15 973 64 18 15 973 64 18 15 973 64 25 69	 Musèu Val d'Aran Ecomusèu de Vilamòs Musèu S. Joan d'Arties Archiu istoric Generau d'Aran	Major, 36 (25530 Vielha) Major, s/n (25551 Vilamòs) Ctra. Baquèira, s/n (25599 Arties) Major, s/n (25537 Arròs)	973 64 12 91 973 64 00 21 973 64 82 53 973 64 81 05	 Parròquia de Salardú Parròquia de Vielha Parròquia de Bossòst Parròquia de Les	Sant Andreu, 1 (25598 Salardú) Pas d'Arrò, 8 (25530 Vielha) Major, 31 (25550 Bossòst) Pl. dera Gleisa, s/n (25540 Les)
973 64 00 80	 Pompièrs Val d'Aran	Ctra. Nacionau, 230 (25530 Vielha)	973 64 01 95 932 65 6592 906 33 00 03 900 12 35 05	 Parada de taxis (Vielha) Coches de linha Informacion meteorologica Informacion carretàres	Pl. Sant Antoni, s/n (25530 Vielha)
973 64 00 04 973 64 82 29 973 64 82 11	 Espitau Val d'Aran Dispensari medicau - Les Dispensari medicau - Bossòst	Espitau, 5 (25530 Vielha) Pl. dera Gleisa, s/n (25540 Les) Sorieu, s/n (25550 Bossòst)	973 64 72 32 973 64 24 44 973 64 08 88 973 64 28 64 973 64 81 57	 Deportur Camins des Pirinèus Escòla d'Equitacion Palai de Gèu Complexe esportiu Bossòst	Sant Ròc (25550 Bossòst) Pas d'Arrò Baishi, s/n (25530 Vielha) Ctra. França, s/n (25530 Vielha) Eth Solan, s/n (25530 Vielha) Era Lana, s/n (25550 Bossòst)
973 64 44 62 973 64 43 46 973 64 23 46 973 64 25 85 973 64 20 39 973 64 82 19 973 64 72 44	 Farmàcia Palà - Baquèira Farmàcia Palà - Arties Farmàcia Català - Vielha Farmàcia Palà - Vielha Farmàcia Moralejo - Bòrdes Farmàcia Almansa - Bossòst Farmàcia Almansa - Les	Edif. Campalías, s/ (25598 Baquèira) Ctra. deth Pòrt, s/n (25599 Arties) Avda. Pas D'Arrò, s/n (25530 Vielha) Sentin, 1 (25530 Vielha) Antacada, s/n (25551 Es Bordes) Eduardo Aunós, s/n (25550 Bossòst) Querimònia, 3 (25540 Les)	973 64 20 88 973 64 72 91 973 64 71 00	 Gasolinèra - Vielha Gasolinèra - Era Bordeta Gasolinèra - Pontaut	Ctra. deth Tunel, s/n (25530 Vielha) Ctra. N-230, s/n (25551 Era Bordeta) Ctra. N-230, s/n (25549 Pontaut)
973 64 20 44 973 64 80 14 973 64 52 77 973 64 00 05 973 64 81 77 973 64 72 29 973 64 01 75	 Mossos d'esquadra Comissaria - Les Guardia Civil - Baquèira Guardia Civil - Vielha Guardia Civil - Bossòst Traffic - Bossòst Casèrna militar - Vielha	Edif. Tressens baish (25539 Betren) Ctra. de França, s/n (25540 Les) Parcatge Baquèira, s/n (25598 Baquèira) Montcorbison, s/n (25530 Vielha) Sorieu, s/n (25550 Bossòst) Sorieu, s/n (25550 Bossòst) Pas d'Arrò, s/n (25530 Vielha)			

# Arties estree eth prumèr casau deth retirat que se bastís en Naut Aran

Redaccion  
VIELHA

Ua ueitantia de vesins dera tresau edat, toti eri deth Naut Aran, ja pòden hèr us deth prumèr casau deth retirat que ven de bastí-se en aguest tèrme municipau.

Es installacions, que tot just vien d'entrar en foncionament s'inaugurauen diuendres passat en Arties, pòble en qué s'an construsit. Er acte de presentacion, ath quau i heren convidats es vesins de Naut Aran, siguec presidit peth sindic d'Aran, Carlos Barrera, per alcalde de Naut Aran, Victor León e per alcalde d'Arties-Garòs, Jesús Rodríguez, atau coma representants dera Caixa e Paradores Nacionales.

Aguest nau equipament, dubèr entara gent grana des nau pòbles que conformen eth Naut Aran, compde damb ua planta abilitada damb sala de television, bibliotèca e bar.

Maugrat qu'ère previst qu'eth casau entrèsse en foncionament tà Setmana Santa, dempús que passèssen ueit mesi des de que comencèssen es òbres de condicionament, es tramits de cession der edifici a on s'a plaçat, propietat de Paradores Nacionales, hec endarrerir era sua inauguracion.

Eth còst des installacions a estat de sies milions e miei de pessetes ath delà de dus milions e miei mès destinats ar equipament intern, ues despenes pagades per ajuntament de Naut Aran, tot e qu'era Fondacion La Caixa i a hèt ua



Se balhèc aumenatge as dues personas de mès auançada edat

aportacion de cinc centes mil pessetes. Era ajuda d'aguesta entitat se poirie veir ampliada en un futur en tot curbir es despenes que poguesse generar eth casau d'Arties damb era organizacion de còrsi o activitats de quinquèvolh aute tipe.

Segontes explicaue Victor León:

"aguest ei un prumèr pas entà contunhar dempús damb eth bastiment d'uns auti casaus en tèrme de Naut Aran. Eth següent serà en Salardú". Pendent era inauguracion se balhèc ua placa commemoratiua ara hemna e òme d'edats mès auançades d'Arties-Garòs.

## • ESPÒRTS •

### FÓTBOL

#### U.D. BOSSÒST



"Première Division Poule A" Liga Francesa

U. D. Bossòst 4 - Huos 3

Aué dissabte, tàs 20:00 ores en camp deth Cierp

U. D. Bossòst - Cazaril

En aguest darrèr partit de liga er equip aranés se jògue èster eth guanhador absolut dera categoria.

#### A.R.LES



"Promotion Poule A" Liga Francesa

Un viatge acabada era competicion de liga e artenhuda era ueitau plaça ena classificacion generau, era A.R. Les mantierà era categoria de cara ara pròplèu temporada.

#### F.C. VIELHA



"2e Division Poule B" Liga Francesa

Eth F.C. Vielha, classificat enguan ena dusau plaça dera categoria e un viatge disputats toti es partits, entara temporada 1999-2000 tornarà a jogar ena 2e division.

### ESCÒLA DE FÓTBOL



(Categoria mens 11) Liga Francesa

Era categoria de mens 11 descansarà aguesta dimenjada.

(-11)



(Categoria mens 13) Liga Francesa

Esc. de Fútbol 8 - Luchon 4  
Era categoria de mens 13 descansarà aguesta dimenjada.

(-13)



(Categoria mens 15) Liga Francesa

Esc. Fútbol 7 - Ent. Garonne 1  
Era categoria de mens 15 descansarà aguesta dimenjada.

(-15)



(Categoria mens 17) Copa de Comenges - Finau

Demana dimenge, tàs 14:00 ores en camp deth St. Gaudens

(-17)

Esc. de Fútbol - Luchon

## "COPA PIRINEOS" DE PATINATGE

### Era "Copa Pirineos" pòrte era competicion de patinatge artistic de nau tath Palai

Es installacions deth Palai de Gèu de Vielha tornauen a acuelher, un viatge mès, ua competicion de patinatge artistic. Aguesta dimenjada se daurie ara competicion entà disputar era Copa Pirineos.

Cinc sigueren es clubs que se disputauen es prumèri lòcs des diuerses categories: eth Club de Hielo Vielha, P.A. Les Angles, C. G. Font-Romeu, C.P. Puigcerdà e Andorra Artistic Gel.

Es prumèri classificats de cada ua des categories sigueren; ena debutant A des femines, eth prumèr lòc l'artenhèc M<sup>a</sup>. del Mar Delgado seguida d'Iris Mansilla e Tanya Constenla, totes tres deth C. H. Vielha.

Ja ena categoria de debutant B des gojates, era guanhadora siguec Lydia Fuentes der Andorra Artistic Gel en tot qu'eth dusau e tresau lòc siguec entà

Laia Verdú (C.H. Vielha) e Joana Hernández (Andorra Artistic Gel). En aguesta categoria de debutants, eth prumèr gojat classificat siguec Hugo Madrid (C.H. Vielha). Edgar García deth C.H. Vielha e Oscar Ardid deth C. P. Puigcerdà artenhèren eth dusau e tresau lòc.

Des alevins femines era guanhadora siguec Véronique Lacroix deth C.G. Font-Romeu mentre que des alevins masculins eth guanhador siguec Nacho Navarro deth C.H. Vielha.

Enes cadets hemnes es tres prumères classificades sigueren Lia Queralt, Maria Formenti e Isabel Iglesias, totes deth C. P. Puigcerdà. En aguesta categoria non i a uec participacion de gojats. Tanpòc i a uec participacion masculina ena categoria de juvenil a on Mireia Molina deth C.P. Puigcerdà se hec damb era prumèra plaça des hemnes per dauant de Leticia Medialdea e Patricia García deth C.H. Vielha.

Eth melhor equip classificat dera competicion siguec eth deth C. H. Vielha damb un totau de 599 punts seguit deth C. P. Puigcerdà damb 424.

## FÓTBOL-SALA



### COPA DERA LIGA



En tot confirmar ua bona temporada, e venguent de guanhar era liga de fútbol-sala d'enguan, er equip dera Escòla de fútbol s'adjudicau era passada setmana era Copa dera Liga que se disputaue ena sala poliesportiva de Vielha. Aguest equip s'enfrontau ena finau ath de Construcciones Amieil. Es dus conjunts empatauen a 8 ena conclusion deth temps reglamentari. Un 9 a 9 ena prorròga hòge mès emocionanta era finau. Siguec ena tanda de penaltis a on s'auèc de decidir eth guanhador deth torneig d'enguan en favor dera Escòla de Fútbol. En aguesti moments er equip ja dispute un nau torneig, eth que se jògue cada an per aguestes dates en Bossòst.

## bramau

## Campanha electorau

En un país en qué, coma eth nòste, mès deth 90 % deth territòri ei public, pòt èster vist coma normau qu'era lengua mès emplegada ena gestion publica sigue aquera que pertanh ath paisatge e ath territòri; ei a díder era sua lengua naturau, era sua lengua pròpia. Mès es bòsqui, es montanhes, es pèires e es arrius non escuelhen en votacions as sòns administradors e governants; sonque certans individus adults d'ua des sues espècies animaús an aguesta prerrogativa. Serà interessant ena campanha electorau estudiar es programmes e es promesas que se hèsquen envèrs era naturalisacion lingüística dera Val d'Aran, e tanben serà interessant analizar eth nivèu d'emplec dera lengua pròpia en tota era campanha que viuem. Peth moment voi hè-ne ua petita introduccion. Enes prumèrs dies de campanha s'an presentat practicamente toti es panèus e pancartes escrits en aranés. Cau valorà'c coma un èxit de tot eth pòble aranés en procès normalisador dera sua lengua. Quinsevolha persona qu'age entrat en Aran en aguesti dies e aurà trapat era major part de publicitat en aranés e aurà vist damb claretat qu'aguest país ei diferent. Possiblement aguestes sensacions sonque se produsissen ath torn d'ua campanha electorau coma aguesta. En quauqui endrets força transitats dera Val d'Aran i a

força panèus e pancartes electoraus e toti (o lèu toti son en aranés). Felicitats tà toti (o tà lèu toti) per aguesta manifestacion tan clara dera personalitat aranesa.

En Aran se presenten entad aguestes eleccions au mens cinc organizacions. De totes eres sonque ua a hèt ua pancarta en castelhan e ua auta n'a penjat tres en catalan (eth vent dera segona net de campanha ne hec a quèir dues). Serie bon qu'es responsables d'aguestes pancartes ne hessen ua reflexion, ... e dilhèu que hessen un esfòrc entà revirà-les ara nòsta lengua pròpia.

Es campanhas electoraus servisen, entre d'autes causes, entà fixar ideologia; era ideologia dera defensa der aranés ei practicaments fixada per toti es partits. Forme part deth país.

Certanaments s'a començat era campanha damb era publicitat corresponenta as eleccions locals e ath Conselh Generau; ei publicitat elaborada pes aranesi, hèta d'ua forma força coerenta, en tot presentar ua societat compromesa damb era sua cultura pròpia. Era identificacion lingüística cambiarà (dilhèu), quan se comencen a presentar es eleccions europèes qu'enquia ara an auut pòga implantacion ena campanha aranesa. Tanben serà diferent ena publicitat de man, programmes, huelhetons, ... a on tostemp i é present er aranés en lòc prioritari, mès compartint eth paper damb

es autes lengües. Peth moment reitèri un sentiment particular de satisfaccion; jamès coma ara s'auie emplegat tant er aranés en publicitat; jamès s'auie emplegat tant en ua campanha electorau, ...

Rebrembi que hè quauque an, quauque comèrc de Sant Gaudenç, entà promocionà-se hec publicitat deth sòn negòci e des sòns productes en aranés e la distribució per totes es cases dera Val d'Aran. Ère estonant comparà'c damb era accion de bèth Ajuntament aranés que parallèlament, entà difusir es sues accions institucionaus hège publicitat en hulhetons escrits en francés. Eth mon dera publicitat ei sòciologicaments interessant e plen de paradòxes: hè quauque dia en Antena3 veigui un anonci en castelhan der Ajuntament de Barcelona animant a emplegar eth transpòrt public municipau. Just a continuacion, ena madeisha cadena un anonci en catalan d'un producte comerciau. Er ajuntament de Barcelona non quedaue sòciolingüísticament ben ... Eth catalan ei era soleta des lengües minorisades der estat que gaudís d'ua certana salut ena publicitat televisiva sustot gràcies as iniciatives institucionaus e as de ben pògui productes comerciaus; era rèsta de lengües minorisades der Estat ac an magre. Ena Val d'Aran er aranés ei present, de forma testimoniu, ena publicitat en Catalunya Ràdio (Meddia Ara-

nés) e en bèth AUÉ, en bèth programa de hèstes majors, ...; en Television e en d'audi miei ei inexistent. Demanatz as responsables der AUÉ, per exemple, es dificultats que i a entà arténher publicitat en aranés.

Pendent aguesta campanha electorau un vesin d'ua de zònes damb mès publicitat pòt recèber mès de 500 impactes publicitaris diaris sus es diuèrses opcions politiquas. Enguan les receberà toti en aranés.

Un anonci electorau, entà atrèir vòts, a d'aufrir aquerò qu'a de besonh er elector; per aguesta rason es propòstes des diuèrsi partits se semblen tant. Ce qu'a força importància ei era forma de digué'c, e aqui ei a on un bon publicista o cap de campanha entre en accion; es esquemes que foncionen en Madrid son diferents des que foncionen en Barcelona o en Vielha e en cau èster coneishedor e aplicar creativitat, ... Era responsa deth votant non ei tostemp racionau; es plantejaments emocionaus an força importància, ... e ena Val d'Aran, petit parçan, compde força eth coneishement personau que cadun a deth candidat, ... N'i a molt a parlar.

De moment, tàs qu'encara non ac hètz, en aranés se vos platz!

Jusèp Loís Sans Socasau  
Institut d'Estudis Occitans - Aran  
jsans1@pie.xtec.es

## Se presente un trabalh sus Bausen hèt en 1988 per alumnes der IES

Redaccion  
VIELHA

“Tot comencèc pr'amor d'un trabalh, manat peh nòste professor d'istòria, consistent en hèr un inventari des archius deth nòste pòble: Les. Ac hérem, mès com eth treball mos quedaue força redusit tath grop de personas qu'èrem l'amplièrem damb eth inventari d'un pòble que non lo hège arrés; Bausen”. Atau introduisissen Maria Antonia Roy, Ester Sirat e Raquel Uroz, es tres autores dera compilacion hèta en 1988 e editada recentment en format de libre jos eth nòm “Bausen, un lòc ena frontèra”, era publicacion de çò qu'en un començament semblaue èster un trabalh de cors de recèrca e-classificacion de documents antics.

Onze ans dempús aguesta compilacion, centrada en materiau documentau de Bausen e coordinada peth professor qu'alavetz demanèc coma trabalh de cors ua recèrca as sòns alumnes, Jordi Boix, a servit entà editar aguest libre coma document recopilatòri tà toti aqueri que se vòlen apropar ara realitat d'aguest pòble deth Baish Aran.

Jordi Boix, qu'actuaument encara exercís coma director der IES d'Aran centre deth quau gessec eth trabalh, explicaue: “era compilacion deth materiau trapat, pes alavetz alumnes mies, siguec un trabalh de recèrca important dat qu'en aguesta edicion se i pòden veir reflectits documents plan antics des d'apuprètz er an 1512, trapadi abandonats en ua vielha bastissa de Bausen”.

Segontes explicaue Boix: “d'aguesti documents antics se'n hec ua catalogacion e un registre des quaus ua part importanta ne ges publicada”.

Istòria locau, acòrds e convènis municipaus son quauqui des testimonis escrits que serviren en sòn dia entà elaborar eth trabalh qu'a permetut editar eth libre.

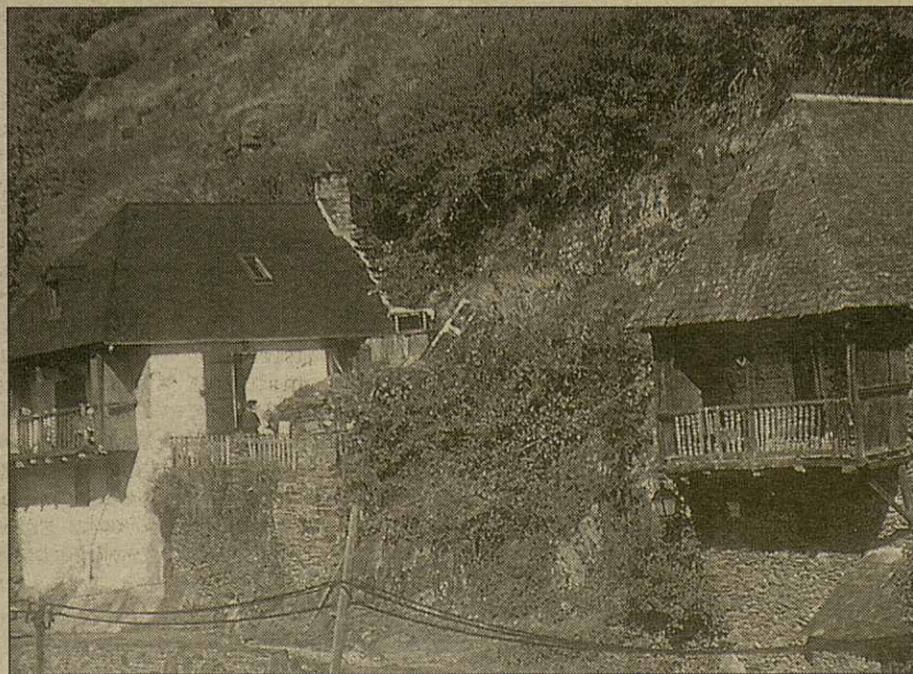
Era presentacion de “Bausen, un lòc ena frontèra” se hège en Betren dauant ua vintea de personas, sustot de Bausen, damb eth supòrt dera Oficina de Foment e Ensenhament der Aranés (OFEA), impulsora dera iniciatiua, damb eth sòn ajut economic e era sua aportacion des ilustracions fotografiques que gessen en libre. Ath delà s'a comptat tanben damb eth supòrt der

ajuntament de Bausen.

Aguesta publicacion, segontes Boix: “ei un prumèr pas de cara a futures collaboracions entre era Oficina de

Foment e Ensenhament der Aranés (OFEA) e er Institut d'Ensenhament Secundari, sustot ara que se ven de negociar era competència d'Ensenhament damb era Generalitat”.

Eth libre, qu'a ua extension de 72 planes, se meterà ara venta enes librerias dera Val d'Aran. Totun encara demore pendent era sua presentacion en Bausen a despiet que s'a de fixar ua data. Dera publicacion se n'a het ua tirada d'apuprètz mil exemplars.



Era presentacion deth libre tanben se harà en Bausen

SILVIA PUERTOLAS

## Carona enjós

# Bayrou e Cohn-Bendit parlan de las lengas

David Grosclaude  
LESCAR

La question de las lengas es pas totjorn clarament pausada dins la campanha electorala francesa per l'eleccion dels deputats europèus. Mas aprèp la signatura de la Carta europèa de las lengas i a al mens dos candidats que fan campanha en pausant lo problèma. Lo primièr es lo biarnés François Bayrou e lo segond es lo líder ecologista Daniel Cohn-Bendit. Las duas listas pausan tanben lo problèma del federalisme en Euròpa e de la plaça de las regions dins l'Union europèa.

François Bayrou cap de lista de la novèla UDF aculhiva a Wulfried Maertens, president del PPE e a José Maria Gil-Robles lo president sortent del Parlament europèu, membre del Partit Popular espanhòl, que venguèt portar per l'intermediari d'una vidèo lo salut de José Maria Aznar, lo cap del govèrn espanhòl.

Tolosa èra tanben estada dins la setmana lo lòc d'aplec del rencontre francoalemand ont la question del Cossòvo foguèt plan presenta. E los orators manquèron pas de reivindicar per l'UDF lo projècte oficializat a Tolosa per Jacques Chirac e lo cance-

lièr alemand a saber la necessitat de la creacion d'una fòrça militarà europèa d'intervencion.

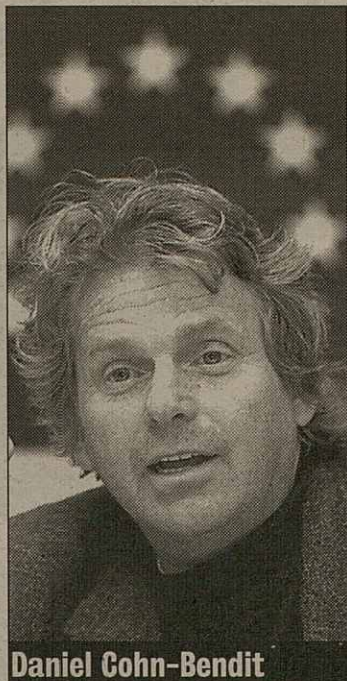
Mai d'Euròpa, mas una Euròpa mai clara amb competéncias clarament partatjadas çò dison los de l'UDF, que plaidejan en favor de la redaccion d'una constitucion europèa, de l'eleccion d'un president de l'Euròpa, (pr'amor li cal donar una cara) e d'una politica de defensa comuna dels quinze.

François Bayrou règla en quauques frases la question del debat sus la sobeiranetat per explicar sa causida d'una Euròpa qu'es "una federacion en formacion". Deman per èstre sobeirans cal èstre fòrts e units: "Los que parlan de sobeiranetat, se parlan de solitud mentisson. Los vertadièrs sobeirans sèm nosautres".

### Identitats

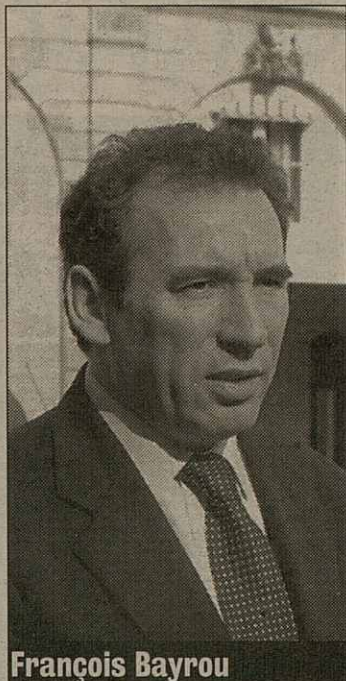
L'Euròpa per l'UDF es tanben una Euròpa que fa çò que las autras entitats sabon pas far mas que se mescla pas de çò que sabon far las regions e los Estats: "La subsidiaritat es una nocion nòstra, explica François Bayrou, lo jacobinisme francés coma lo jacobinisme europèu son nòstres enemics".

Puèi, per completar lo dis-



Daniel Cohn-Bendit

cors sus la subsidiaritat lo cap de lista de l'UDF parla de la mondializacion que provòca un besonh de proximitat en çò dels ciutadans mas tanben d'identitat que l'Euròpa deu prendre en carga: "O disi en tèrra occitana, o disi jos la crotz occitana, avèm identitats a defendre. Digan pòt èstre mai francés que nosautres e çaquela sèm fièrs de l'identitat occitana, de l'identitat bretona, basca... O disi, es lo ròtle de l'Euròpa d'entraïnar los Estats que se desbremban aquelas identitats". Coma per desamorçar las reaccions eventualas en çò de quauques amics, Bayrou insistís en



François Bayrou

explicar que seriá pas logic de voler combatre una dominacion culturala americana sense comprendre que las lengas se devon aparar pertot.

### Ecologistas

Daniel Cohn-Bendit mena la lista dels Verds per las eleccions. Una lista que demanda que siá estudiada lèu una constitucion per l'Euròpa, una Euròpa federala ont las regions auràn una plaça, per exemple dins una cambra que seriá una mena de Senat de l'Euròpa.

Pel cap de lista dels Verds la question de la preséncia de las

lengas ditas regionalas dins l'ensenhament pausa lo problèma general de l'ensenhament en França que, çò ditz: "a l'imatge de la tradicion centralista jacobina francesa, supòrta pas la diferéncia, d'ont que venga. Es vertat per las escolas bilinguas coma per totas las experiéncias pedagogicas alternatives. I a pas d'equivalent d'aquela rigiditat egalitarista endacòm mai en Euròpa".

Sobra la question de la reconeissença oficiala de las lengas. Los deputats verds son los sols qu'an depausat un projècte de lei per que siá modificat l'article de la constitucion que fa del francés la sola lenga oficiala. Los autres partits de la majoritat d'esquèrra o an pas fait e lo Partit Socialista i es clarament opausat per paur de lançar un debat que riscariá de far aparéisser divisions entre sas diversas tendéncias.

Daniel Cohn-Bendit pensa el qu'un grand debat seriá necessari quitament se la signatura de la Carta europèa li sembla èstre un primièr pas: "Mas lo govèrn deu poder far milhor. I a pas cap de rasons que la França siá encara una excepcion e signe pas la totalitat de la Carta, quitament se cal per aquò revisar l'article 2 de la constitucion. Prepausi que per aquò siá utilizat lo referèndum puslèu que de passar per la reunion del Congrès. Aquò permetriá un grand debat nacional sus aquela question essenciala e sus totas las que venon en seguida: mèsa en debat amb un punt de vista novèl de l'idèa de Nacion, drets de las minoritats, apòrt del bilingüisme dins l'educacion, etc."

V en tot bèl just de sortir fa pas gaire de temps lo tresen volum del *diccionari francés-occitan* de Cristian Rapin (Institut d'Estudis Occitans, 1999). Aquesta obra remirabla per son pretzfach e sa riquesa lexicala serà doncas un nòu esplech dels mai interessants per tots aquels que vòlon aprendre la lenga, la dominar d'un biais mai complet o perfeccionar sa diversitat lexicala.

Aqueste diccionari es dins una cèrta mesura l'eiretièr del diccionari de Loïs Alibèrt (*Diccionari occitan-francés segon los parlars lengadocians*, Institut d'Estudis Occitans, Tolosa, 1978), eiretièr el tanben d'una bèla tièra de diccionaris lo d'Honorat (Genèva, Slatkine Reprints, 1971 (primièra edicion: 1846-1847), lo de Mistral, *Lou tresor dóu Felibrige*, (Genèva-París, Slatkine, 1979 (reedicion)) que ne dison lo mai complet dels diccionaris e aquel de Simin Palay (*Dictionnaire du Béarnais et du Gascon modernes 2<sup>a</sup> edicion*, C.N.R.S., París, 1974), l'aisina melhora per çò qu'es del gascon.

La lenga occitana a l'astre de posséder una brava tièra

## Diccionaris e gramaticas occitans

Claudi Balaguer

d'obras aitalas que nos ajudan a enriquir la lenga de lexic e d'expressions popularas per tal de nos balhar l'escasença de fargar una parla mai blosa, mai genuïna quand l'influéncia del francés es sovent tan prigonda, de còps gaireben indefugibla e totalament destructiva mai que mai dins la fonologia particulara dels diversès dialèctes e parlars d'òc. Es amb una bèla pena que podrem constatar dins las annadas venidoiras la desaparicion de la [r] apicala dins l'airal jos administracion francesa (entre mantuna altra causa) remplaçada pauc a cha pauc per son equivalent francés a mai dins los recaires mai alunhats de las capitalas.

En çò que tòca las gramaticas, l'òbra sens dobtè mai importanta de l'occitanisme es la *Gramatica occitana* de Loïs Alibèrt publicada en 1935 a Tolosa per la Societat d'Estudis Occitans, dirigida pasmens sonque al lengadocien. Es d'interés notable a

l'encòp per sas observacions dialectalas que permeton aital de veire l'interconnexion dels jos-dialèctes entre els. Çò qu'i manca benlèu es una causida sistematica e clara de çò que deuriá èsser la forma (mai) normativa.

Per çò qu'es de las conjugacions dels vèrbes, lo *Vèrb Occitan* de Patric Sauzet e Josiana Ubaud es venguda l'òbra de referéncia màger que a favorizat l'espelida d'autres òbras coma la pel gascon capitanejada per Miquèu Grosclaude e Gilabèrt Nariò, doas personas plan conegudas dins l'encastre de la lenga e del militantisme occitan: *Répertoire des conjugaisons occitanes de Gascogne* (Per Noste, la Civada, 1998) que contén las conjugacions de uèch parlars gascons coma tanben una forma mai aconselhable per d'emplec estandard.

Es de remarcar fin finala qu'es estat publicat fa pas que qualques meses un *Dictionnaire occitan-français* (lemo-

sin) de Yves Lapassade (Lucien Souny, 1999) que nos balha aital un esplech e tanplan d'ajudas per poder nos assabentar un briconèl de la realitat lingüistica lemosina. Cal reconéisser que lo lemosin e los dialèctes septentrionals son un pauc los malaimats dels estudis d'occitan e avèm aquí l'oportunitat de descobrir qualques bocins d'aquel domèni que demòra encara d'explorar e estudiar menimosament. Una d'aquelas causas que vos pòdon estabosir, per exemple, es que demòra una remasilha del CUM latin (a ras de la forma lemosina de "amb") que s'aplica sonque a las personas: "ven coma nautres" mentre que l'"amb" se pòt emplegar dins tots los casos.

Pasmens lo problèma general dels diccionaris e lexis occitans es fòrça sovent lo meteís: los occitanistas fan de lònga tot un fum de causas un pauc de pertot mas sovent manca una voluntat de collaboracion, de comunicacion

entre las personas mai capacitadas per far çò melhor. Aital los diccionaris e òbras diversas pecan sovent d'una transcripcion fonetica inadeguada per exemple, de problèmas d'accentuacion qualques còps e d'aucuns autres d'una tròp vasta riquesa lexicala e aquò sens explicar las leugièras diferéncias entre las paraulas citadas coma sinonimas, çò que pòt menar a de problèmas d'interpretacion per aquels que coneisson pas d'a fons la lenga. Çaquela sembla que tot aquò es a cambiar amb d'entitats diversas que privilegian la collaboracion, la concertacion e la comunicacion coma lo Conselh de la Lengua e lo CIRDOC per exemple.

### Col·labora l'Arxiu Occità de la UAB

<http://www.uab.es/inst-ESTUDIS-MEDIEVALS/ARXIU-OCCITA/>

Institut d'Estudis  
Medievals.  
Edifici B.  
08193 Bellaterra (Barcelona)  
Telèfon 93 581 11 44  
E-mail  
arxiuoccita@blues.uab.es

## miralhem-mos

# “Agarra era navaja qu’encara me vas a estofar damb tant de sabon!”

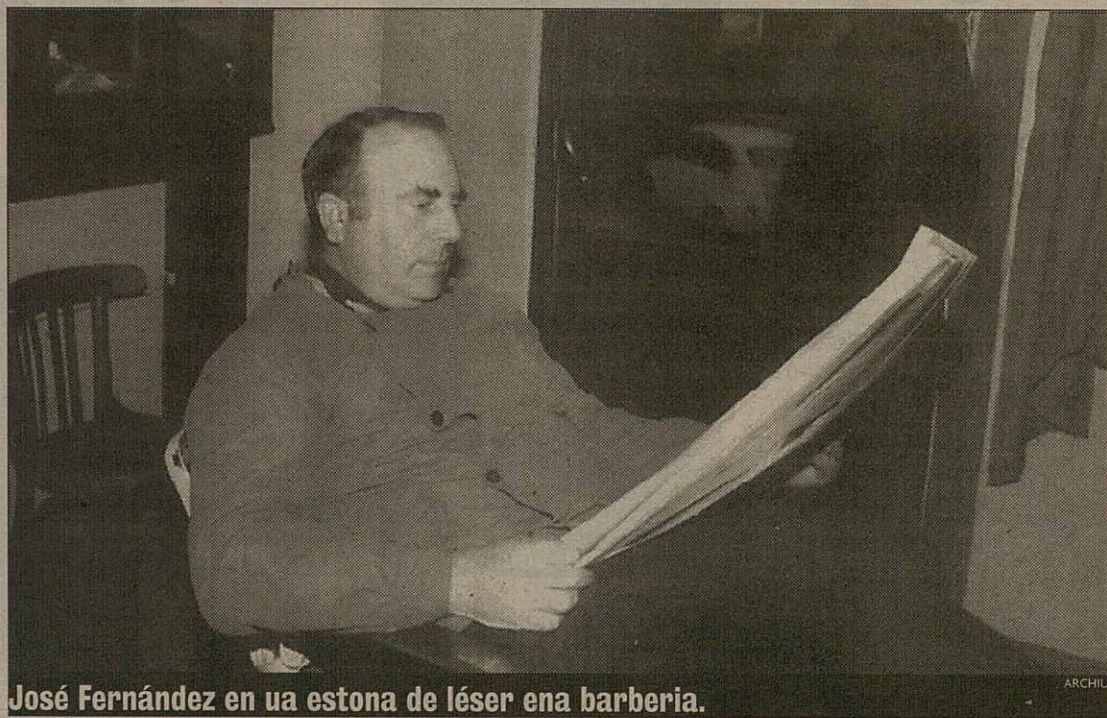
PILAR BARÉS E FORGA

Quan esclatèc era guèrra en juliol de 1936, José Fernández Moga, des deth Barbèr en Vielha, auie 10 ans. Rebrembe qu’ad aguesta edat ja somaue, restaue, multiplicau e dividie. E ath delà eth frare les hège un dictat en castelhan e eri l’auien d’escriuer en francés, le revirauen sense cap de falta. -Ad açò se li’n ditz traduccion simultànèa. Era letra damb era quau auien d’escriuer ère aquera anglesa “faire-en montant, gros-en descendant”, ditz en tot mostrà-me damb era man en aire eth traç dera letra. “E arribaue un moment que toti escriviem coma era mòstra d’aquera letra qu’ère plan polida e toti escriviem igual”. Tanben rebrembe qu’auien un libre a on apuntauen punts entà melhorar es nòtes. Per exemple: en esvagament deth maitin parlàuem castelhan e en dera tarde francés e ath que parlaue ben li dauen punts, tanben s’eth dimenge anaues entà missa o entath rosari te guahaues quauque punt de mès.

Contunhe en tot dider: “toti, es dera mia generacion encara, quan compdam, didem era taula de multiplicar en francés. Era major part... jo ac hèsqi en aranés mès a viatges me’n vau entath francés, qu’ei çò que mos auien ensenhat. E totau... auiem dètz ans, e eth francés lo sabiem ara perfeccion.”

Damb un arridolet rebrembe ce qu’es frares ensenhauen çò que se coitavaue en uart, per exemple es ahragues. A viatges quan gessien d’excursion les ensenhauen es plantes, plantes medicinaus, flors e inclús es misharnons. Ara, evidentament non ac rebrembe tot, mès que deuie d’èster ua des assignatures que mès li shataue pr’amor dera faicon de condà’c.

Totun, José Fernández viuie en casa deth barbèr e semble qu’eth sòn destin ja ère trigat.



José Fernández en ua estona de léser ena barberia.

Atau sigueren es sòns inicis en aquest mestier: “En gèsser d’estudi, entàs onze ans ja m’agarrèren entà remolhar, e seguraments qu’entàs dotze ja deuia d’afaitar. Eth prumèr qu’afaitè siguec eth defunt Matis. Encara me’n brembi qu’èra tan nerviós damb eth sabon que me diguec: “para de remolhar, agarra era navaja e senon encara me vas a estofar damb tant de sabon!”. E alavetz ja comencè a agarrar era navaja e quan m’auia empuntat... ja les afaitaua.”

Anar tath barbèr supausaua còrrer eth risque de recèber bèth talh, mès aguesti èren petits. Auem de tier en compte que corrien es ans 37 e 39, e alavetz enes cases non i auie aigua correnta, n’era gent se lauaua coma ara. Es òmes anauen tath barbèr damb barba de dètz e quinze dies, e dejós dera espessor dera barba non se vedie se i auie quauque graet, atau que tostamps gesie bèth talhet. Totun, açò d’afaitar non ère cap facil, pr’amor qu’era navaja d’alavetz ère gilette d’ara. Alavetz agarraues era pèth, la estiraues e i passaues era navaja de baish en naut.”

Quan anèc tath servici militar tà Lhèida, siguec eth barbèr dera companhia, e tanben talhèc eth peu passant peth generau enquiath darrèr oficiu deth sòn batalhon. Ja existie bèra gilette mès non mais-hines electricas. Alavetz trège dues o tres bròsses entà qu’es madeishi soldats se remolhessen, en tot qu’un se remolhaue, José afaitaua ar aute. Didem-ne qu’afaitaua en sèrie en un temps recòrd.

E tornant tà Vielha, era barberia demorèc en diferenti lòcs. Era prumèra ère plaçada ath hons deth passeg, a on ei Beso, que se la’n portèc er aigat deth 37 e non deishèc arren... ne ua navaja. “D’aquíu passèrem tres o quate ans a on ara ei era sedença deth Conselh, que lèu non arribaua ara cagira perque èra plan joen, e dempús mos trasladèrem a on ei eth supermercat Arnals, qu’aciú i siguérem fòrça temps. E, ja, darrèraments ena plaça dera glèisa a on ara ei era botiga deth Galin Reiau.”

Era competència non ère guaire fòrta pr’amor que sonque i auie un aute barbèr, eth pare de Cisco des d’Antònia. Ei qu’alavetz, en Vielha, non i

auie lèu arren, ben pògui comèrci e ère petit. Dempús se i metec Gasa, e un aute barbèr a çò de Bailà, a on ara ei era Caixa Penedès. Eth surgiment d’aguesti nauí barbèrs dilhèu respon ar avitalhament dera venguda des obrèrs qu’arribèren a semanaus. Pendent era setmana trabalhauen e dempús baishauen eth dimenge tà Vielha e profitauen entà pelàse. Un afaitat valie tres sòs, eth jornau d’un obrèr per dia trabalhau ueit pesseset e un chusco d’extraperlo un duro. José non se hec arric damb era barberia, e ath delà, li supausaua un dia mès de trabalh.

A çò deth barbèr, ath delà d’afaitar era barba, te talhauen eth pèu damb ua maquina manua que se didie era tendusa e que non pèse. Aguesta li costèc 325 pts, e ara en un catalòg deth grèmi ues estalhants se paguen a un prètz minim de 70.000 pts enlà. Se demane espantoriat ce qu’an aguestes estalhants perque sonque an de talhar ben. Ath delà des estalhants e dera tendusa, en aquest mestier tanben s’utilisaua era bròssa, era navaja, eth suavizador, eth sabon d’afaitar, eth piente, ua

pèira entà hilar era navaja. Aguesti, es barbèrs, vestien ua bata blanca qu’ath començament siguec longa, dempús se metec de mòda era de tres quarts. Mès tard, deth blanc passèren ath blu, ath ròi. En tot calcular dedusim qu’eth grèmi de barbèrs deguec nèisher pes ans 56 o 57. José Fernández ère eth numerò 33 dera província de Lhèida.

Non podem dider s’es òmes d’alavetz èren presumits, mès auien ua mòda o cadun seguie era sua. Es joeni portauen un mostacho fin en tot seguir eth perfil des pòts. Es vielhs, per contra, portauen es mostachos longui e enrotlats. Aquerò ac hège atau: “talhaues peth dejós un shinhau es peuetes e les pientaues atau e damb uns amolhets les hèges a cauhar un shinhau, les ac meties e les daues eth tor e aqueri peus se cargolhauen. Aguesti mostachos cada ueit dies les auies de frisar. Papa tostamps les portaua atau. Es barbes ja èren mès normaus. E es patilhes uns les portauen en punta, d’auti les portauen mès longues, mès coma es des gitanos aciú non n’i agut.

Era mòda des pientats èren es talhats estil alemand -pelat pes costats e ena part superior en bròssa, ei eth mès dificil se lo vòs hèr ben. D’auti lo portauen damb era ralha, long de dauant e cuert de darrèr. N’i auie qu’entà estirà-se eth peu se i metien sabon o fixapeu, qu’ère coma ua pasta que te deishaua eth peu coma ua placa. Pes ans quaranta era gent se metie brillantina que demorèc fòrça temps. Damb era brillantina s’engreishaue eth peu, damb dues gotes te quedaue ludent”.

De colònies non i auie eth sortit qu’auem quan arribe ara Nadau. I ère era ronquina entà esvitar era queiguda deth peu, e bèra colònia coma es de lavanda. Dempús der afaitat, entà desinfectar se banhaue era cara damb un vaporizador d’aigua, e dempús se passaue ua pèira d’alumbre qu’escodie, mès ère eth desinfectant mès eficient. E finauments, de massatges n’i auie un cantier segontes eth gust deth consumidor. Maugrat era grana sòrta que se i podie trapar en casa, eth nòste protagonista utilisaua er açòl de 90 grads.

Dempús d’auer blagat e curiosejat dedusim qu’as òmes d’abantes les shautaua auer ua bona presència. Alavetz non se podie escuelher coma ara entà presumir. E ath laguens de tot çò que i auie, se sajava d’anar ben apartiat, tant ena apariència fisica coma en vestir.



Union Democràtica Aranosa

TOTI A UA  
VÒTA

UNION  
POPULAR  
ARANESA

PP-UDA

EFICÀCIA E EXPERIÈNCIA